

STENHUGGEREN

MEDLEMSBLAD FOR JYSK STENKLUB

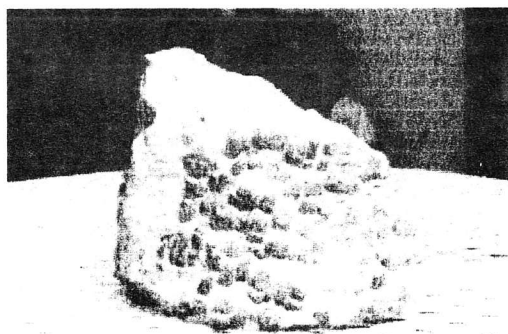
23. Argang

nr. 4

november 1997

Total nr. 78

JYSK STENHUGGEREN

25 år

STENHUGGEREN, medlemsblad for Jysk Stenklub**Ansvarh.**

Redaktør:	Karen Pii Pedersen, Skolesvinget 32, 8240 Risskov	86 17 78 76
Tryk:	Solbakkens Værksted, Holmevej 128, 8270 Højbjerg	86 27 07 84

Øvrige adresser:

Formand:	Annie Buus, Rugbjergvej 14, Stautrup, 8260 Viby J bedst før kl. 16.	86 28 11 13
Medl. af best:	Peter K.A. Jensen, Egevej 16. 8680 Ry	86 89 28 58
Medl. af best:	Hans J. Mikkelsen, Kjærslund 18, 8260 Viby J.	86 29 55 18
Medl. af best:	Ingemann Schnetler, Fuglebakken 14, Stevnstrup 8870 Langå	86 46 72 82
Kasserer:	Sinne Rønn Mikkelsen, Klokkerbakken 3, 8210 Århus V.	86 15 46 13
Jysk Stenklub:	GIRO 1217380, Klokkerbakken 3, 8210 Århus V.	

Årskontingent: 100 kr. for enlige, 150 kr. for par i 1997.

Medlems-/adresselisten: - pris 8 kr. - kan købes hos:

Wanda Christensen, Frederiks Alle 126, 8000 Århus C. 86 13 45 05

Klubblade fra andre klubber bedes sendt til:

Formanden

Værkstedet på Skt. Anna Gade Skole:

Åbningstider:	Sølvflet m.m. i øvrigt	mandage kl. 19.00-22.00 tirsdage kl. 16.00-19.00 onsdage kl. 13.00-16.00 onsdag aften kl. 19.00-22.00 kun efter aftale - tlf. 86 15 46 13 torsdage kl. 9.00-12.00
	Priser som hidtil:	Brug af slibeværksted 15 kr. pr. gang. Brug af sølvværksted 5 kr. pr. gang.

Indhold i dette nummer:

Jubilæumstanker	side 3
Fødselsdag	side 4
Forstenet træ fra Færøerne	side 9
Ekskursion til Norge 28.-31. aug. 1997	side 11
Gotland	side 14

Jubilæumstanker

Når man ser fremad, er 25 år en evighed. Der er tid til alt, og man kan nå alt det, man gerne vil. Men når man ser sig tilbage, spørger man uvilkårligt - hvor blev alle de år af? Nåede vi det, vi gerne ville, og er der basis for at fortsætte?

Det kunne næsten lyde som en sølvbryllupstale, og på mange måder kan en halvgammel klub også minde om et langt parforhold, hvor man for det meste er enige om målet, men af og til tager en tårn om midlerne.

I Jysk Stenklub ser det imidlertid ud til, at forholdet klarer sig godt. Måske bedre end gennemsnittet.

Vi bliver ved med at formere os, er efterhånden nået op på små 200 medlemmer og må vel siges at være en af landets storfamilier. Det er ekstra positivt, at vi ser så mange nye unge medlemmer, betingelsen for at vi kan fortsætte. Et andet positivt element er den store og stabile mødedeltagelse på 40-50 hver gang.

Man kan så gætte på, hvad der har gjort Jysk Stenklub til en så fasttømret klub. Men der er ingen tvivl om, at viljen til at tage et nap med, hvor det er nødvendigt, har en enorm betydning. Vi har et effektivt turudvalg, der ud over 2-3 endages ekskursioner sørger for 1-2 udlandsture af høj kvalitet hvert år. Vi har et godt arbejdende værksted for både sten og sølv, og vi er ikke faldet for fristelsen til at poppe klubben op med sort magi - ingen helbredende sten. Vi er en amatørgeologisk forening, og det forsætter vi med.

Som formand kan man kun glæde sig over det meget ringe gennemtræk af medlemmer. Det tager jeg som et tegn på tilfredshed med ikke mindst foredragsholdere og med målene for vore ekskursioner. Om de 100 kr., som udgør det årlige kontingent, kan jeg kun sige, at intet varer evigt. Men vi forsøger at holde det så længe som muligt. Til slut en ekstra tak til alle jer, der med en stor personlig indsats gør det muligt at få klubben til at fungere. Med den indsats skulle det nok være muligt at fejre endnu en del jubilæer.

Annie Buus.

FØDSELSDAG -
JYSK STENKLUB Bliver 25 år!
18/11 1972 - 18/11 1997

Ja, i mine øren lyder det næsten som et ekko, for det er jo ikke første gang, vi skal fejre rundt år for vor livskraftige klub, og det er tid at tænke lidt på, hvordan vi har det i klubben, hvordan det var i de forgangne år, og måske også lidt på, hvordan vi tror og ønsker, det vil blive.

I dag er der, som de fleste af os vil vide, en sværm af større og mindre stenklubber her i landet, men i forhold til visse udlande, USA., Tyskland, Sverige med mange flere, var det ret sent, at vi herhjemme begyndte at etablere stenklubber for amatører - naturligt nok vel, for de klassiske ædelsten er jo ikke noget, man sådan lige går ud og finder her i landet. Brostenene, som vi fik fra Bornholm, var da ellers gode nok, men jeg synes, de er sjovere nu, end dengang, man brugte dem til landevejene. Stenbruddet ved Ivigtut var langt mere interessant - krydret selvfølgelig af vore romantiske forestillinger om alt det sne og is, som er deroppe, men Grønland ligger godt nok noget langt væk i forhold til det jyske.

Efterhånden har vi fået et noget andet syn på stenene. Vi ved, at der er masser af pæne og interessante ting at finde, både for mineralsamlere og for dem, der samler på fossiler, og vi ved, at der under strandstenenes forvitrede overhud gemmer sig et næsten ubegrænset væld af muligheder for dem, der har kastet sig over fremstillingen af smykkesten. Vi synes heller ikke mere, at der er så voldsom langt til vore mere bjergrige nabolande.

Der er ligesom blevet lukket op for godteposen derved, at vi nu selv tør tage stilling til, hvad vi synes er "ædelt", flot og interessant, og hvis der er for langt mellem turene ud i stenbrud og lergrave m.v., - ja, så er der jo det store udbud af stenmesser, som hver især kan sammenlignes med et overflødhedshorn.

I begyndelsen.....

Hvordan kom vi egentlig i gang? - Jo, der var allerede dengang, dér i 1972, etableret en stenklub i Odense og én i København. I Odense havde man, som jeg erindrer det, en meget aktiv dame ved navn Karen Duch, som syntes, at vi også i Jylland

burde have en klub, og som følgelig udnyttede et par tilfældige kontakter til **H. Koch**, der var inspektør ved Holme skole, og som allerede dengang havde samlet sig nogle flotte krystallinske ting, og til **Hilbert Nielsen**, Hørning, som sleb, eller som var ved at gå i gang med at slibe sten. Disse møder resulterede i en udstilling på Kolt Ældrehøjskole af mineraler, slebne sten og maskineri til slibning af sten - mest vel stillet til rådighed af Hønborg fra Odense-klubben. Ved denne lejlighed var der fremlagt en liste, som interesserede kunde skrive sig på. Vi, der havde været nysgerrige nok til at skrive os på, fik så senere en invitation af H. Koch til den stiftende generalforsamling på Holme Skole.

Der var godt og vel 30 medlemmer i starten. H. Koch blev ret så naturligt valgt som formand, og han styrede os gennem de første, lidt famlende år med karakteristisk grundighed, ordenssans og omhu for, at alt gik rigtigt til. Han er nu æresmedlem af klubben og den eneste, som har opnået denne hædersfulde status. Med i bestyrelsen fik vi en professionel gemmolog, ædelstenskyndig og sliber, **Hugo Tuwer**, og det var vi glade for, for der var ikke noget overskud af ekspertise at øse af dengang.

Lige fra starten har vi haft den ånd i klubben, at den skulle være for alle og derfor måtte baseres på amatørerne, men vi er jo også klar over, at vi - mange af os - vanskeligt kommer videre med den personlige udvikling, hvis der ikke er nogle eksperter at trække på. Det kan så blive lidt af en balanceakt at få det til at fungere godt, men jeg synes, det er gået vældig fint i vor klub.

De første.....

Når man kigger medlemslisten igennem i dag, kan vi se, at der ikke er mange tilbage af den oprindelige skare. Nogle er gået bort til en anden og måske bedre verden, andre er blot gået ud af klubben. Jeg ser - i listen altså : H. Koch er med som klubnummer 1. **Hanne Kunde**, der figurerer med nr. 2, blev den, der overtog formandsposten efter Koch. Nr. 6 er **Hanne Sønnichsen**, som engang var med i bestyrelsen og siden hen har været meget aktiv i kulisserne. Nr. 7 er undertegnede **Sv. S.**, som gennem en årrække fra 1975 var redaktør for *Stenhuggeren*, men som nu nyder sit otium. Nr. 14 og 15 er **Esther og Kai Brøsted**. De var blandt dem, der i starten havde noget at vise frem og gerne gjorde det under hyggelige hjemlige forhold, men som de senere tilkomne i klubben måske bedre kender fra salgsbordene ved klubmøderne. Nr. 18 er **Anker Astrup**, der ikke har vist sig så meget i klubben, men som trofast gennem årene har erlagt sit bidrag og gennem *Stenhuggeren* har fulgt med i vore gøremål. - Og så er der ikke flere med de helt små numre!

Skal vi have et lille vend omkring alle hovedpunkterne af klubbens skabelseshistorie, bliver det dog nødvendigt at kigge lidt flere gamle medlemsnumre i gennem. Her støder vi på **Niels Schjeldahl**, som godt nok ikke er medlem af klubben mere, men

som vi må erindre med tak derfor, at det var ham, som opsnusede muligheden for at få vore værkstedslokaler på Sct. Annagade skole og påfølgende formidlede kontakten om denne sag til kommunen. I en lang årrække herefter sørgede **Erik Jensen** for, at der blev holdt god orden på værkstedet og for, at maskineriet stedse blev holdt i god operativ stand.

- Well, i årenes løb er nogle af de gamle kæmper gået ud eller gået til, men nye og bestemt ikke ringere er kommet til. Min oprindelige tanke var imidlertid kun at fidle lidt rundt i vor forhistorie, og så må der jo skæres et sted.

Og hvad har vi så fået tiden til at gå med ? - Jo :

I vinterhalvåret har vi haft de månedlige klubmøder med opbyggelige foredrag, sten på bordet og lidt handel. Her bør vi især erindre geologer fra Aarhus Universitet og andre sagkyndige udefra, som har været flinke til at øse ud af deres viden til en klub med små midler. Også bedrevidende fra egne rækker er selvfølgelig blevet udnyttet. Jon Svane, som blev formand i klubben efter Hanne Kunde, har med flid fyldt huller ud mellem foredragsholdere udefra, og også andre har ydet et bidrag på dette felt.

Vi fandt hurtigt ud af, at vi kunne få en masse ud af at deles om vor til at begynde med sparsomme erfaring, og klubmøderne blev suppleret op med studiegrupper. I begyndelsen foregik møderne i gruppen hjemme hos os selv på skift. Det var hyggeligt, og det gav os god lejlighed til at vise egne skatte frem og se de andres. Senere gik det så over til, at vi brugte et af de små rum på Åby bibliotek til møderne. Da det er næsten uoverkommeligt for hver enkelt at nå alting, blev studiegruppen spaltet op i tre dele: En mineralgruppe, en ædelstensgruppe og en fossilgruppe. Jon blev på et vist tidspunkt den naturlige leder af mineralgruppen. Hugo Tuwer var den, der vidste noget i ædelstensgruppen i starten - senere blev det vel Kai Brosted og Hanne Kunde, der trak i den gruppe. I fossilgruppen er der Ingemann Schnetler, der ved alt om snegle og deslige, og vel mest Søren Bo Andersen, der ved noget om alt det andet. Det er kun fossilgruppen, der er i gang for tiden, men andre grupper kan jo da bare gå i gang, når behovet opstår.

På Kolt Ældrehøjskole blev der lavet stensliber kursus - i starten for de ældre, som var på højskoleophold, men senere blev der også oprettet aftenhold for vore medlemmer. Kursus blev ledet af Hilbert Nielsen. Det var sjovt at lære noget teknologi med hensyn til sten og spændende og berigede at få noget af det flotte frem, som gemmer sig indeni stenene. Senere har der været kurser for smedning i sølv, tin m.m. De slebne sten skal jo indfattes så de kan blive vist frem ved festlige lejligheder. Det meste af den slags arbejde foregår nu i vore klublokaler på Sct. Annagade skole eller hjemme hos os selv hver især.

I sommermånederne har der været ture til strandene, til ler- og grusgrave, til kalkbrud og kridtklinter og til stenbrud på Færøerne og i vore nabolande. Til at begynde med skete det især til udlandet med store busser. Planlægningen var det somme tider så som så med, men lykken står den kække bi, og Hanne Kunde havde altid den nødvendige optimisme. Senere foregik turene mere i små grupper og med egne biler, og nu senest med mini-busser. I kraft af behovet for at få udløsning for samlerinstinkt og glæden ved de rigt varierede naturoplevelser i samspil med det sociale samvær har mange af disse ture givet os minder for livet!

Klubben har stået for et par meget flotte udstillinger. Én i kunstbygningen i Aarhus og to på Geologisk Museum. En mindre udstilling havde vi på Langenæs Bibliotek og én mere på Sognegården i Skødstrup. Udstillinger af enhver art er et af vore vinduer ud mod offentligheden. Der dukker uvægerligt nye medlemmer op hver gang, vi har svinget med flaget.

Jysk stenklub havde ikke selv mod til at arrangere en årlig stenmesse, men vi kan da glæde os over, at nogle af vore medlemmer turde. Først Mette Holdgaard, som er enemand for det, der nu hedder Rymessen. Senere opstod en gruppe af "Jyske Stensamlere", som har arrangeret årlige messer i Assentoft og Esbjerg, og som nu også har udstrakt virkefeltet til Ringkøbing og Hasle, Aarhus. Formanden for denne gruppe er Jytte Hillersborg. Også stenmesserne fører til, at der kommer nye medlemmer i klubben.

På hjemmefronten er det blevet et fast indslag i klublivet på Åby bibliotek, at der udveksles sten før hvert klubmøde. Der kan købes, sælges eller byttes, og ind imellem kommer en eller anden med en kasse med giv-væk-sten. I begyndelsen af klubbens tilværelse var alt dette lidt vanskeligere. Man kunne køre til Odense eller finde et sted endnu længere væk, når der var noget, der savnedes. Det blev en del lettere, da Niels Schjeldahl begyndte at hjemtage sten, som bl.a. deltagerne i mineralgruppen kunne overtage alt efter lyst og evne.

Vi fandt hurtigt over til Åby bibliotek med vore klubmøder. Det takker vi biblioteket for. Foredragssalen har en fin størrelse for vort månedlige behov for dels lidt klubsnak og dels den åndelige føde i form af foredrag om vulkaner, fossiler, mineraler, geologien i Danmark, UV-sten, slibning af facet-sten, kontinentaldriften, meteoritter og meget andet. Klubmøderne er ofte krydrede med små udstillinger af sten i forbindelse med foredragene eller sten med tilknytning til andre emner. På værkstedet på Sct. Annagade skole er der ikke så meget plads, men de, der benytter pladsen, kan til gengæld hygge sig der så ofte, som de vil, med deres nørklerier. Nye interesserede må spørge i klubben og finde ud af, hvem der låser op, og hvornår.

Vort medlemsblad er knap så gammelt som klubben, idet det første nummer udkom pr. 1. april 1975. Siden da er det udkommet støt med 3 - 4 blade om året. Størrelsen af bladet har altid været så beskedent, at alle har kunnet nå at læse det, men det er

dog efterhånden vokset lidt i omfang. Bladet indeholder selvfølgelig hver gang det uundværlige program for vore aktiviteter tillige med andre vigtige meddelelser fra bestyrelsen. Derudover har bladet trods sin lidenhed bragt en lang række af fortrinsvis korte, men praktiske, aktuelle og belærende artikler.

Vi har i løbet af de mange år fået samlet en god hoben sten sammen - nogle ved egen og andre ved andres hjælp. Man glædes hver gang, man går forbi hylderne og ser lyset spille i krystallerne - eller er det ærværdigt ældede fossiler? Vi har lært en masse om slibning, om hvordan krystaller dannes, om jordens og livets historie m. m., og alt imens har vi hver især erhvervet os en kreds af gode venner om os. - Jo, som man af og til siger det i Jylland : Vi håår møj å vær taknemli' for!

Lad os håbe, og jeg tror, vi med sindsro kan forvente, at det gode klubliv vil fortsætte langt ud i fremtiden!

Hjertelig tillykke med jubilæet JYSK STENKLUB!!!!!!

Sv. Sonnichsen

ANKU

Silver and Stones ApS

ANKU er leveringsdygtig i:

Maskiner, udstyr og tilbehør til stenslibning

Maskiner, værktøj og tilbehør til smykkefremstilling (guld/sølvsmedearbejde),
også som fuldt monterede værksteder. Rå og polerede smykkesten og smykkehalv fabrikata.

Sterling sølv i plade, tråd og rør

Leverer til institutioner, erhverv og private

Egen produktion af smykkeforarbejdningsmaskiner

Har eget serviceværksted og yder teknisk vejledning

Besøg vores udstilling eller rekvirer katalog på

ANKU Silver and Stones ApS

Godthåbsvej 128 - 2000 Frederiksberg - Tlf. 31 87 41 70 - Fax 38 88 60 06

Åbningstider: Mandag lukket, tirsdag - fredag kl. 12-17.30, lørdag kl. 10-13

juni og juli også lukket om fredage

**FORSTENET TRÆ FRA FÆRØERNE
- ET UNIKT FUND GJORT AF ET AF KLUBBENS MEDLEMMER**

Historien om det forstenede træ fra Færøerne begyndte i 1987, da vi var nogle stykker fra klubben på tur oppe i Nordatlanten. Dengang fandt jeg en våd og snavset, men dog anderledes sten i et brud på den nordlige ø, Bordoy. Først efter hjemkomsten, hvor stenen blev skrubbet og rengjort, blev det klart, at det drejede sig om forstenet træ med tydelige årringe og desuden indeholdende talrige små zeolitter.

Næste gang vi var et lille hold på Færøerne var i 1990, og også ved denne lejlighed blev der gjort bemærkelsesværdige fund af forstenet træ. Bl.a. fandt jeg et ca. 2 kg stort stykke forstenet træ, der var næsten helt omdannet til kalcedon. Også en anden af turens deltagere gjorde ved den lejlighed fund af forstenet træ.

Færøerne består udelukkende af plateau-basaltiske lavaer, der er dannet i begyndelsen af Tertiærtiden i forbindelse med det nordlige Atlanterhavs opsprækning. Lavaerne danner tilsammen en pakke af tre kilometers tykkelse, der falder i tre serier med to mellemliggende lagserier af anden beskaffenhed. Den nedre (og ældste) basaltserie, der er ca. 900 m tyk, er især fremtrædende på Mykines og Suduroy. Den mellemste basaltserie, der dækker store områder af de nordlige øer, er ca. 1350 m tyk, mens den øvre serie, der er mest fremtrædende på den sydlige del af Færøerne, når en tykkelse af ca. 650 m.

Indtil mit fund i 1987 var planteaflejringer kun kendt fra den nedre og øvre basaltserie. Imidlertid er mine fund alle gjort i den *mellemste* serie.

Mine fund blev i 1990 afleveret til den færøske geolog Martin V. Heinesen, dels som gave til museet i Thorshavn, dels med henblik på en nærmere vurdering. Nu, syv år efter har jeg endelig modtaget brev fra Thorshavn.

Nedenfor følger et uddrag af brevet fra Martin V. Heinesen.

“Det som i mine øjne gør dine fossile træfund så interessante er, at de er fundet i den mellemste basaltserie på Færøerne. Vi kender forinden til planteaflejringer i den nederste serie og også bladaftryk i den overste serie. I begge tilfælde (især i den nederste serie) er den sandsynlige forklaring, at tidsintervallerne imellem de enkelte vulkanudbrud har været tilpas langvarige, at der er dannet vegetation “på stedet”, d.v.s. ovenpå den ved det seneste udbrud dannede basaltlava, og at denne lokale vegetation er blevet begravet ved det efterfølgende vulkanudbrud, der har dannet lavabænken over. Derimod tyder meget på, at vulkanismen, der lå til grund for den mellemste basaltserie, var så

tilpas sammenhængende og derved så relativ kortvarig, at der dårligt har været tid til lokal dannelse af egentlig vegetation.

Derfor bliver spørgsmålet, hvorvidt antagelsen om det korte tidsforløb for dannelsen af den mellemste basaltserie skal revideres, eller om de fundne planterester eventuelt ikke er lokale, d.v.s. at de i givet fald er transporteret relativ lang vej hen til det sted, hvor de til slut blev indkapslet i de respektive lavastromme, da disse blev dannet. I givet fald vil der muligvis åbne sig nye, interessante undersøgelsesmuligheder vedrørende områdets geologi i en bredere forstand.

Færo-basalternes dannelseshistorie var relativ kort, og lå forud for og lige omkring den allerførste åbningsfase af Atlanterhavsområdet imellem Færøerne og Grønland. Faktisk mener man, at den nederste basaltserie blev dannet forud for den egentlige opsplitting, mens den mellemste series vulkanudbrud var knyttet til selve den første åbningsfase. Og set i det lys, kan de fossile fund muligvis bidrage til en bedre forståelse af denne allerførste åbningsfase i området.

Dine fund er således knyttet til en meget spændende geologisk periode i Atlanterhavets historie, samtidig som de har en umiddelbar interesse for selve Færøernes dannelsesforløb. Der er således en masse spændende elementer knyttet til fundene. Spørgsmålet er så, hvorvidt og hvorledes man kan forfølge problemstillingen fremover."

Stykkerne har også været indleveret til undersøgelse på Geologisk Institut i Århus, hvor Eske Kock som specialist på området har set på dem; men svar på, hvilke(n) træsort(er) der drejer sig om, foreligger endnu ikke.

Det er således spændende, at nogle fund gjort af et af Jysk Stenklubs medlemmer på en tur til Færøerne, kan tænkes at bidrage til forståelsen af Nordatlantens og Færøernes dannelseshistorie.

Inger Clausen.

Et af Inger Clausens fund af forstenet træ fra Færøerne pryder forsiden af dette jubilæumsnummer af "Stenhuggeren".

(Peter K.A. Jensen)

Eskursion til Norge 28.-31. august 1997

Torsdag morgen, klokken var lidt over 8, og jeg var på vej til min første tur med Stenklubben. Vi skulle mødes ved Musikhuset i Århus. Kl 8.30 var alle 18 deltagere kommet, og vi kørte til Skagen, hvorfra vi tog hurtigbåden til Larvik. Sidst på eftermiddagen kom vi frem til vandrehjemmet i Skien, der skulle fungere som vores "base camp" de næste par dage.

Efter en god nats søvn kørte vi til Høydalen gruver i Tørdal, hvor vi ankom lidt i 10. Høydalen er en helt utrolig pegmatitgang med ca. 35 forskellige mineraler. Ejeren af gruvnen Kaj-Peder Tveit havde været oppe og skyde aftenen i forvejen, så vi havde adgang til helt friskt materiale. Hovedminerallerne er mikroklin (både alm. og den grønne variant amazonit) og kvarts, derudover er lepidolit det mest iøjnefaldende mineral. Ellers blev der fundet bl.a topas, grøn beryl, morganit, spessartin, kugleformet muskovit samt lidt fluocerit-(Ce) gadolinit og yttrotantalit.

Høydalen er virkelig et besøg værd, selvom mineralerne ikke er særlig godt krystalliseret, og Kaj-Peder skyder for hårdt, dvs. hvis der endelig er en krystal, der har fået lov til at udvikle sig, er der stor sandsynlighed for, at den er "krakeleret". Da det begyndte at regne, gik de fleste ned i bilerne, og resten af os fulgte trop lidt efter. Efter afregningen med Kaj-Peder (30 kr pr. kg) kørte vi ned til en lille mineral- & husflidsforretning i Bø, der hed AMAZONITTEN. Deres udvalg var ikke specielt sindsoprivende. Efter et stop ved den lokale landhandel gik turen atter til Skien, hvor Florence og Eva fik fremtryllet et lækkert måltid bestående af skinke med kartoffelmos og sovs.

Endelig blev det lørdag, dagen som jeg på forhånd havde flest forventninger til. Vi kørte til Eidanger, hvor vi skulle mødes med vores guide Alf Olav Larsen, der havde indvilliget i at tage os med til nogle forekomster i Tvedalen. Vores første stop hed Auen, et larvikitbrud med en stor pegmatitgang, hvor mineraler som analcim, natrolit og de fleste andre oprindelige mineraler, var omdannet til lermineralet montmorillonit og calcit i form af gule plader. De eneste mineraler, der havde overlevet, var magnetit i form af rhombedodecaedere med en kantlængde op til 4,5 cm og mikroklinkrystaller med et lag af albit. Trods regnen var det virkelig sjovt at blotlægge mineraler uden

brug af mejsler, men bare ved stille og roligt at grave sig ind i gangen ved hjælp af spidsen af sin hammer.

Efter en lille times tid kørte/gik vi op til Saga. Saga er nok det mest kendte af alle brudene i området pga. af en ca. 21600 m³ stor pegmatit, hvori der er fundet 75 forskellige mineraler bl.a. flere Be- og REE.holdige. Da driften har været nedlagt i nogle år, var der kun nogle "affalds" - dynger, vi kunne rode i. Der blev fundet nogle af de mere almindelige mineraler fra brudet som sodalit, cancrinit wöhlerit og nephelin, men ikke nogen sjældenheder.

Efter vi havde spist vores medbragte mad, fortsatte vi til det største larvikitbrud i Tvedalen nemlig Tuften, nogle kender det måske bedre som Svensken. Regnen fortsatte med udformindsket styrke og flere af turmedlemmerne foretrak at blive nede i bilerne. Det første stop på vores tur rundt i brudet var ved en zirkonholdig pegmatitgang med nogle pæne krystaller. Lidt længere oppe stod der en af de maskiner, der bruges til at skære igennem larvikitten. Den består af en generator, der trækker en diamantwire. Det hele er placeret på et sæt skinner, der sikrer, at wiren er stram gennem hele forløbet. Brugen af wirer resulterer i, at de lodrette sider i brudet er helt glatte, noget man ikke forventer, når man har set et granitbrud på Bornholm. Vi var heldige, at der var blevet skudt ved en natrolit og analcimførende pegmatit, desværre var der ikke nogle store krystaller, men jeg fandt dog et stykke med kugleformet violet fluorit. På resten af turen rundt i Tuften blev der fundet lidt zirkon, fluorapatit og lidt andet forskelligt. Da vi kom ned igen, var klokken 15. Da det var planen, at vi først skulle forlade Tvedalen ved 17 tiden, tilbød Alf Olav at vise os endnu en forekomst, men da mange var blevet våde, og der ikke var noget, der tydede på opklaring, valgte vi base camp. Selvom det "kun" blev til 3-4 stykker til samlingen, levede dagen fuldt ud op til mine forventninger. Det spændende ved at gå i disse store brud er, at du kan komme flere gange i træk uden finde noget som helst, men så pludselig har de ramt en pegmatit med enten nogle sjældne mineraler eller flotte krystaller, og du er sikret nogle unikke ting til samlingen.

Efter at have fået noget tørt tøj på og set lidt på dagens høst, var det tid til endnu et mesterværk af Florence og Eva, nemlig gryderet med ris, og til dessert var der tærte.

Søndag morgen var der aktivitet i alle hytterne, vi skulle pakke vores ting, ordne hytterne og til sidst fylde bagage ind i bilerne, inden vi skulle mødes med Alf Olav

Larsen og Frode Andersen Første programpunkt var Ødegårdens Verk, der er et gruveområde. Området består af nogle chlorapatitlag af meget varierende tykkelse med en svag hældning. Driften startede i begyndelsen af 1880'erne, og trappede ned indtil slutningen af 1. verdenskrig, hvor den helt stoppede. Der var dog en kortere driftsperiode under 2 verdenskrig. Af apatitten udvandt man fosfat til gødningsbrug. Sammen med apatitten optræder phlogopit, enstatit, talk pseudomorft efter enstatit, scapolit og calcit. Efter vi havde gået og rodet lidt i de gamle tipper, kørte vi over til en af de gamle gruver, hvor vi kunne komme 10-15 m ind og se, hvordan man havde fulgt det hældende apatitlag.

Da vi kom ud igen, var det tid til ½ times frokostpause, hvor vores guider lavede bagagerumssalg af mineraler både fra Langesundsfjordområdet og resten af verden, priserne var mere end rimelige. Personligt investerede jeg bl.a. i et stykke polyolithionit på eudidymit fra Vesle Arøya, gul chiavennit fra Saga Pearl (ikke at forveksle med det Saga, vi besøgte) begge fra Langesundsfjordområdet samt epididymit, og sørensenit i en kraftig grøn sodalit og albit matrix begge fra Tasseq i sydvestlige Grønland.

Med fornyet energi tog vi til Bjørdammen, hvor der er en solsten (feldspat med hæmatitinklusion) forekomst. Selvom vores guider talte med ejeren, var der ingen mulighed for at komme ned til bruddet. Vi måtte nøjes med at besøge, hvad han kaldte et STEINSENER. At kalde det for et Steinsenter er efter min mening en overdrivelse, der er til at ta' at føle på. Udvalget var i bund, kvaliteten ligeså, og prisen var en diamentral modsætning. Tillige stod ejeren og iagtog mistænksomt enhver, der bare nærmede sig forretningen.

Vi sagde farvel til vores guider og begav os ud på sidste etape mod Danmark. På vejen hjem fik man tid til stille og roligt at binde de sidste par dages oplevelse til hukommelsen. Vi nåde vores udgangspunkt lidt i 22.

Til sidst vil jeg gerne takke alle for en god tur, som forhåbentlig var den første i en lang række for mit vedkommende. Fire personer vil jeg dog fremhæve, nemlig Florece og Eva for alt det arbejde de havde med maden, samt Bo og Peter der fungerede som vores chauffører på hele turen. Men den største tak tilfalder Peter K.A. Jensen for det arbejde han har lagt i turen, der på alle punkter var helt igennem perfekt. Forskeligheden af forekomsterne gjorde, at alle fik et pænt udbytte af turen.

Gotland

Ja, så bliver der en 9-10 dages tur til Gotland, uge 24 eller 25 i forsommeren, evt. uge 33 eller 34 på høsten.

Sidste gang var vi på Gotland i september, og det var lidt vel sent, (tidligt mørkt om aftenen). Så vi foreslår ugerne 24 eller 25 som de bedste.

Vi sejler med Lions Ferry fra Grenå til Varberg eller Halmstad, kører i lejede minibusser (vi er selv chauffører) tværs over Småland og sejler derefter fra Oskarshamn til Visby. Herfra køres til Mulde Fritidsby, hvor vi lejer os ind i nogle dejlige hytter. Her boede vi også sidste gang.

Prisen på turen vil komme til at ligge et sted mellem 2000 - 2500 kr. (Vi har ikke de eksakte priser endnu).

Heri er beregnet leje af busser, overfart med to færges, leje af hytter, køjeplads på overfarten til Sverige, samt overnatning i campinghytter v/Oskarshamn på turen hjem.

De endelige priser og datoer vil blive bragt i klubbladet, når de foreligger, eller til hver deltager i god tid.

På turudvalgets vegne

Rigmor Kloock.

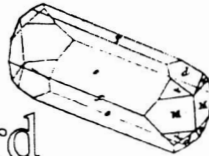
Stort udvalg af sjældne mineraler

Fossiler Horn & hjortetakker

Konkylier

Samlinger købes

Hedegaard

Storgade 71, 8882 Faarvang

Telefon 8687 1400 Telefax 8687 1922

Åbent hverdage 9-16 samt efter aftale

Geologiske bøger ?

Geologisk Set BORNHOLM

Den nyeste bog i serien. Beskriver 38 lokaliteter af national geologisk interesse.

Stort generelt afsnit om Bornholms geologi. Farveillustreret.

208 sider. 200 kr.

Geologisk Set Det nordlige Jylland

208 sider. 175 kr.

Geologisk Set Det mellemste Jylland

272 sider. 248 kr.

Nyhed fra GEUS: Fra det nordlige Sokkelund

Noget om geologi, teglværker, grusgravning og tørveskæring i Københavns nordlige omegn. Farveillustreret med mange fotos og kort.

72 sider. 180 kr.

Ring eller skriv til

GEOGRAFFORLAGET
5464 Brenderup. 64 44 16 83

WEST-GEM

ALT TIL HOBBYARBEJDE

inden for stenslibning og smykkefremstilling - stort udvalg i stene fra hele verden.

Besøg os i Skjern

SKJERN: Fredensgade 38 . 6900 Skjern
Telefon 97 35 16 00
Åbent mandag-fredag kl. 9-17
Lørdag kl. 10-13

Program for Jysk Stenklub efterår 1997/forår 1998

- Lø. d. 15/11 97 Klubbens 25-års jubilæum.
Festen holdes på Hotel Kong Chr. X. Viby. *M. 13*
- Lø. d. 13/12 97 Klubmøde på Åby Bibliotek.
Det traditionsrige julemøde.
- Lø. d. 10/1 98 Klubmøde på Åby Bibliotek.
Geolog Carsten Rabæk Kjaer, foredrag om Søliljer.
- Lø. d. 7/2 98 Klubmøde på Åby Bibliotek. Bemærk datoen.
Lektor Claus Heilmann-Clausen, foredrag om det plastiske ler
- Lø. d. 14/3 98 Klubmøde på Åby Bibliotek. Generalforsamling.
- Lø. d. 18/4 98 Klubmøde på Åby Bibliotek. Bemærk datoen.
Svend Blaschke fortæller om sin afrikanske mineralsamling.

Husk selv at medbringe nødvendig proviant til møderne. Fra kl. 13.00 er der åbent for handel, bytning, stensnak og "Sten på bordet". Mødet starter kl. 14.30.

Deadline for februar-nummeret af STENHUGGEREN er den 5. januar 1998.

Materiale sendes til Karen Pii.

AL DELTAGELSE I FORENINGENS AKTIVITETER SKER PÅ EGEN REGNING OG RISIKO.

Ravstedhus

- kursusstedet for håndværk og design...

Salg af værktøj og materialer
til stønslibning, sølvarbejde,
emalje og glas.

Rekvirér
KATALOG

Rekvirér
KURSUSPROGRAM

Ravstedhus

Ravsted Hovedgade 51
6372 Bylderup-Bov
tlf. 74 64 76 28